

DE HEILIGE DOMINICUS, STICHTER DER PRE-DIKBROEDERS, AFGEBEELD OP MEDAILLES. EEN BIJDRAGE TOT DE RELIGIEUZE NUMISMATIEK

Luc Van Eeckhoudt

INLEIDING

Deze bijdrage handelt over de medailles met afbeelding van de Heilige Dominicus, stichter van de Predikbroeders. Dominicus is van origine een Spanjaard, geboren te Caleruega rond 1170 uit het nobele geslacht Guzman¹. Dominicus was een veelzijdig en begaafd iemand, studeerde de vrije kunsten en theologie aan de universiteit van Palencia. Hij werd als regulier kanunnik van Augustinus in 1198 priester gewijd. Hij werd vice-prior in zijn kloostergemeenschap Burgo de Osma en was begeleider van de bisschop op diens reizen naar Denemarken en Rome. Dit in die moeilijke en onrustige periode van de vooruitgang van de ketters die het christelijk geloof aanvielen, alsook van de mislukte kruistocht tegen de ketterse Albigenzen. Hier vond Dominicus de kern van zijn roeping namelijk de heidenen het evangelie verkondigen en de ketters door zijn prediking om te buigen. Hij stichtte een eerste vrouwenklooster te Prouilhe (Toulouse) in 1206. Hij reisde meermaals naar Rome. De bisschop van Toulouse stelde hem en zijn broeders aan als zijn officiële predikanten.

Dominicus zocht voor zijn gemeenschap de regel van de Sint-Augustinus waaronder hij opgegroeid was. De paus erkende dit in 1216. De ordestichter overleed bij zijn zesde reis naar Rome in zijn klooster te Bologna op 6 augustus 1221, twaalf jaar later werd hij reeds heilig verklaard.

De orde van de Predikbroeders nam grote uitbreiding, ook in onze provincies kenden zij grote bijval en stichtten zij kloosters in vele steden.

¹ AA.SS., Parijs en Rome, 1867, t. Augusti Tomus Primus, p. 381-643.

M.-H. VICAIRE, Histoire de Saint Dominique. Un home évangélique, Paris, 1957, 2 delen.

Henri-Dominique LACORDAIRE O.P., Vie de Saint-Dominique, Paris, 1871.

E.J. JANSSEN O.P., Leven van den Heiligen Dominicus Stichter der Predikheerenorde, Drukkerij Sint-Augustinus Brugge, 1897 (volkse beschrijving).

I. DE ORDETEKENS VAN DE PREDIKBROEDERS

We beginnen deze bijdrage met een kort overzicht over het ordewapen zoals dat heden nog gedragen wordt en wij beperken ons enkel tot die ordekransen die vandaag nog in omloop en te verkrijgen zijn.

Afbeelding van het wapen (zwart-wit) van de orde²

Het ordewapen bestaat uit twee kleuren, afwisselend wit en zwart. Het komt voor in twee vormen: een leliekruis (de kruistakken eindigend op een lelie) en afgeleiden, of een schildje in zwart-wit-zwart, als een openstaande zwarte mantel over een wit kleed (habijt), streng symmetrisch.

Zo kennen we thans 5 verschillende tekens. Deze zijn te bekomen o.a. bij de zusters te Prouilhe (Frankrijk) en in de Santa Sabina te Rome.

We kunnen een volgende opdeling maken in drie afdelingen:

- I. type leliekruis en afgeleiden
- II. type mantelschild en afgeleiden
- III. varia.

I. Het type leliekruis en afgeleiden

1a. groot zwart-wit leliekruis

Dit kruis eindigt op leliepunten, en is vervaardigd in zwart-wit email, afgeboord met koperen boorden en voegen tussen de kleuren.

Afmetingen: hoogte 7,2 cm, breedte: 5,7 cm.

1b. kleiner zwart-wit leliekruis

Op dit kruis zijn de kleuren omgekeerd aangebracht: zwart aan de rechterkant en wit aan de linkerkant alternerend. Dit kruis is qua vorm slanker en eleganter dan het grotere kruis voormeld onder a.

Afmetingen: hoogte 4,5 cm, breedte: 2,95 cm.

² S.P. WOLFS O.P., Dominikanen en hun geschiedenis op postzegels, Leuven, 1982, p. 13 e.v. Deze kruisjes zijn o.a. te bekomen in het documentatiecentrum van de Zusters Dominicanessen te Prouilhe (Zuid-Frankrijk), Atelier Marie-Dominique, Monastère de Prouilhe, 11270 Fanjeaux en bij de Patres Dominicanen, Ufficio Libri Dominicani, Convento Santa Sabina, Piazza Pietro d'Iliria 1, 00153 Roma.

1c. klein zwart-wit leliekruis

dit kruisje heeft achteraan een pin om het op een kledingstuk vast te hechten. Dit is hetzelfde typekruis als het voorgaande 1b. Geen oogje. Afmetingen: hoogte: 2 cm, breedte: 1,5 cm.

1d. kleinste kruisje, zoals voorgaande, met speld of met pin

Afmetingen: 1,6 cm x 1,3 cm.

2. Type zwart-wit vierkant kruisje (zonder leliepunten)

a. voormelde kleinste vorm: met speld en met pin

Afmetingen: 1,8 x 1,8 cm.

b. modern zwart-wit kruis (versmallend naar uiteinde)
eenvoudig kruis, vierkantig, met achteraan een naald (speld) om vast te hechten, bovenaan links: zwart, rechts wit en alternerend.

Afmetingen: hoogte 1,6 en breedte 1,6 cm.

3. zwart-wit kruis met banden in goud-zwart-wit

Afmetingen: 5,5 x 3 cm (met oogje).

II. De ordeschilden

4a. schildje in zwart-wit met centraal een leliekruis (type voormeld)

klein model: afmetingen: 1,7 x 1,5 cm

kleiner model (met speldje): afmetingen: 1,7 x 0,9 cm.

4b. idem met bovenaan: VERITAS (type 4a)

Afmetingen: 1,7 x 1,2 cm.

4c. rond schildje met randtekst: Laudare, Benedicere Praedicare (pin)

Diameter: 1,5 cm.

5a. het Mantelwapen: schild in zwart-wit met rechte scheidingslijn (zwarte driehoek links en rechts). De scheiding is als een zwarte mantel over een wit ordekleed. Achteraan bevindt zich een naald om het vast te spelden op een kledingstuk. Komt ook voor met achteraan een pin.

Afmetingen: hoogte: 1,2 cm, breedte: 0,95 cm.

5b. mantelschild met afgebogen zwart-wit veld (met naald)

afmetingen: 0,9 x 0,9 cm.

III. Varia

a. "Finger Rosary" (Chapelet Corona): een tientje in de vorm van een ronde met bovenaan een zwart-wit kruisje en 10 mantelschildjes

Afmetingen: 4,7 cm hoog (met kruisje) x 3,6 cm.

b. een pin "hond-toorts-wereldbol" (uitgesneden)

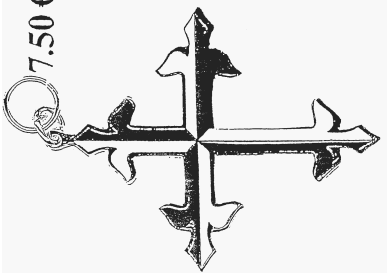
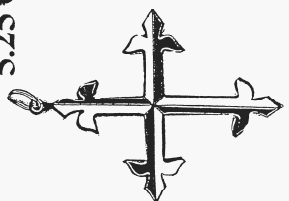
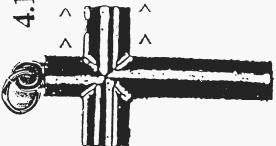
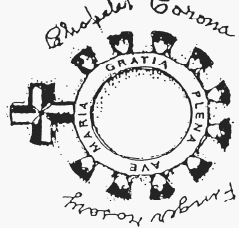
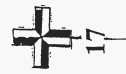
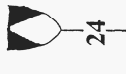
Afmetingen: 2,1 x 2,1 cm.

c. "Fiammo Rossa": een pin met schildje-vlammen en stok

Afmetingen: 4,5 cm hoog, de vlammen zijn 1 cm breed.

Deze ordetekens zijn allen geëmailleerd in zwart-wit: de kleuren van de Dominicanenorde en hebben een vrij modern voorkomen.

Van deze 20 varianten zijn er thans (15 november 2008) nog 10 verschillende te bekomen in de winkel van de Santa Sabina te Rome.

 7.50 €	 5.25 €	 4.75 €	 4.15 €	> Silver black white > Argento nero bianco > Argent noir blanc > Gold black white > Oro nero bianco > Or noir blanc	 3.10 €	 3.10 €	 3.10 €	 4.50 €	 2.60 €	 2.60 €	 2.60 €	Brooches with a clasp back # 14, 13/S, 15, 16G, 18, 19 2.60 € 16 V 2.60 € 16/N 2.60 € 17 2.60 € 24 3.10 €	4.15 € # 28P Pins # 17P, 19P, 26P, 28P, 29P 2.60 € # 17P 2.60 € # 19P 2.60 € # 26P 2.60 € # 29P 2.60 € Fiamma rossa Red flame	E-Mail ufficio.libri@curia.op.org	Ufficio Libri Domenicani Convento Santa Sabina Piazza Pietro d' Illiria, 1 - 00153 Roma Fax 06-575-06-75 Tel. 06-57-94-04-47	Long stick # 16 V, 16 N, 17, 24
---	---	---	---	--	---	---	---	---	--	---	---	---	--	--	---	--

Pendants # 11, 12, 13/A, 20

II. AFBEELDINGEN VAN DE HEILIGE DOMINICUS

Vervolgens bekijken we de verschillende wijzen waarop de Heilige Dominicus op medailles wordt afgebeeld.

1a. MABA: Grote Dominicus-penning (2000), zilverkleurig.

Deze penning is ontworpen door Ma(u)ro Ba(ltessari) die werkzaam is te Milaan. Hij is ook de auteur van de reeks Augustijnse Heiligen³ en zelfs van de medaille van het Heilig Paterken van Hasselt. Hij toont ons de Heilige Dominicus (buste) in een moderne uitvoering.

Vz.: SANCTUS PATER DOMINICUS. Getekend: MABA CDF.

Kz.: LAUDARE BENEDICERE PRÆDICARE CUM DOMINICO IN TERTIO MILLENNIO. Ster en mantelschild van de orde. Getekend onderaan: Italy MABA.

Colombo Medaglie Milano.

Varianten: bronskleurige editie (even groot), bronskleurig in vierkant plexiglas (blokstaander), zilverkleurig in vierkant plexiglas (blokstaander).

Afmetingen: 6 cm diameter.

1b. MABA, idem doch kleiner (medaille met oogje)

Afmetingen: 3,2 cm diameter, met oogje: 3,6 cm.

³ Fernando ROJO, Medagliere Agostiniano, Roma 2002 (catalogus).

2. L. MANFRINI (1994)

De Heilige Dominicus en de Heilige Thomas van Aquino.

Vz.: beide heiligen voluit afgebeeld, beiden met een gesloten boek.

Dominicus heeft een ster boven zijn hoofd, Thomas draagt een zon op zijn borst.

Randtekst: FF. PREDICATORI PROVINCIA S. TOMMASO D'AQUINO IN ITALIA.

Kz.: LAUDARE BENEDICERE PRAEDICARE VII CENTENARIO 1294-1994. In een ovale aflijning zien we de verzezen Christus waarrond een grote menigte dominicanen.

Getekend: ES / M

Afmeting: 7,95 cm diameter.

3a. Dominicus in gebed

Spaanse medaille (juweel) in goud en email dateert uit de 16de eeuw⁴. Zij toont ons een geknielde Dominicus in gebedshouding, in zijn typische zwart-wit kledij. Dit juweel heeft een brede rand, is met fijne parels afgeboord en heeft reliëfwerk. Bovenaan is er een oogje aangesmeed met een ring.

Afmetingen en plaats van bewaring onbekend.

3b. Dominicus in gebed (ca 1800)⁵

Zilveren medaille, gegoten in reliëf, ovaal (uniface)

Vz.: Dominicus met aureool voor het kruisbeeld dat hij vasthoudt. Daarnaast de vlamme toorts met de wereldbol.

Randtekst (ingegraveerd): s. dom. dux. praed.

Kz.: ingegoten reliëf (verso van de ingedrukte keerzijde).

Afmetingen: 2,7 x 3,3 cm (zonder oogje).

Collectie: De Bibliotheek van het kasteel van Marke.

Collectie Mgr. Felix de Bethune († 1909), Dp. 93.

⁴ Germain BAZIN, Saint-Dominique, Paris, 1937, p. 61: afbeelding (Médaille en or émaillé. Art Espanol, XVIe siècle).

⁵ Noël VANDENBUSSCHE, Devotiepenningen uit de collectie van Mgr. Felix de Bethune. Kasteel van Marke, Kortrijk, 2001, tw. Dp. 93.

3c. Dominicus ontvangt de Rozenkrans (18de eeuw)⁶

Ovale metalen medaille met bovenaan een oogje (gebroken) en zowel links, rechts als onderaan een uitstulping. Gegoten en afgesleten. Brons.

Vz.: Onze-Lieve-Vrouw met Kindje Jezus geeft het bidsnoer aan de geknielde Dominicus (met aureool).

Randtekst: H. Dominicus (O.P.N.?).

Kz.: geknielde heilige Dominicus naast engel die hem Christus aanwijst in een stralenkrans, met de initialen =: + / IHS. / 3 nagels.

Randtekst: links onleesbaar, rechts ...CUS.O... .

Afmetingen: 3,7 x 2,8 cm (met oogje), zonder oogje: 3,2 x 2,8 cm.

Collectie: De Bibliotheek van het kasteel van Marke.

Collectie Mgr. de Bethune († 1909), Dp. 95.

4. De Rozenkrans-medaille van de Dominicanessen van Lubbeek.

Dit is de medaille die we terugvinden aan de lange rozenkrans (3 m) van de dominicanessen (Lubbeek), die aan de gordel wordt bevestigd. Deze medaille hangt bovenaan naast het kruis.

Thans dragen de zusters een meer eigentijds habijt zonder rozenkrans.

4a. Vz.: Dominicus staand, $\frac{2}{3}$ ^{den} afgebeeld, biddend voor het kruis met in de bovenrand volgende inscriptie: SANCTE * DOMINICE ORA P.N. Het sterretje staat net boven het hoofd van Dominicus tussen de woorden Sancte en Dominice.

Kz.: Dominicus zit geknield, links aan de voet van de troon van Moeder Maria met Kindje, hij ontvangt de Rozenkrans. Rechts van de troon een andere dominicaanse vrouwelijke heilige: de Heilige Catharina van Siëna⁷. Bovenaan zien we zes engeltjes (twee volledig en 4 gevleugelde hoofdjes).

In de rand het volgende opschrift: links: REGINA SACRATISSIMI en rechts: ROSARII ORA PRO NOBIS.

Herkomst: op het kruis van deze lange rozenkrans staat het woord GERMANY ingedrukt. Mogelijks is deze medaille ook afkomstig uit Duitsland, zij is met eenzelfde draaibeweging vastgemaakt aan het bidsnoer.

⁶ Ibidem, Dp. 95.

⁷ Louis REAU, *Iconographie de l'Art Chrétien*, t. III, *Iconographie des saints A-F*, Paris, 1958, p. 272: Catherine de Siëne.

Mary O'DRISCOLL O.P., *Catharina van Siëna*, Aosta, 1995.

Verzilverd koper, diameter: 2,5 cm, met oogje: 2,8 cm.⁸

Deze medaille is blijkbaar verwant met de kartuizermedaille die een gelijkaardige afbeelding weergeeft, doch dan van de Heilige Bruno (tweede helft 19de eeuw)⁹. Waar de rozenkrans (15 tientjes) met het snoetje van het kruis aansluit treffen we op een medaille met drie oogjes, een Onze-Lieve-Vrouw.

4b. Kleinere rozenkransmedaille

Deze medaille geeft aan de voorzijde dezelfde afbeelding weer als voorgaande doch in een kleinere maat.

Vz.: idem als 4a, doch kleiner.

Kz.: afbeelding van de Heilige Catharina van Siëna, met randtekst: S. CATHARINA / ORA PRO NOBIS.

Diameter: 2 cm, met oogje 2,3 cm¹⁰.

Dit is een oudere geut. De nieuwe medailles zijn quasi gelijkaardig maar hebben meer afgeronde randlijnen. Zo hebben we er vier gevonden in de Santa Sabina te Rome. Ze werden vervaardigd door Johnson Medaglie, Milano.

4b.1: idem, meer afgeronde boorden, modernere geut

Afmetingen: 2 cm, met oogje: 2,3 cm.

4b.2: Vz.: idem.

Kz.: Onze-Lieve-Vrouw geeft de Rozenkrans aan Dominicus en Catharina van Siëna. Randtekst: REGINA SACRATISSIMI ROSARII ORA PRO NOBIS.

Afmetingen: 2 cm, met oogje: 2,3 cm.

4b.3: Vz.: idem

Kz.: staande heilige met kruis in linkerhand en palmtak in rechterhand.

Randtekst: SANCTA SABINA / ORA PRO NOBIS.

⁸ Dank aan Zuster Maria O.P. van het klooster te Lubbeek (19 oktober 2008).

⁹ G. VALLIER, Sigillographie de l'Ordre des Chartreux et Numismatique de Saint-Bruno, Montreuil-sur-Mer, 1891, afb. Pl. XXXVII nrs. 3, 5 en 7.

¹⁰ Met dank aan Zr. Anne-Marie O.P. van het Klooster te Lubbeek (27 oktober 2008).

Onder het voetstuk van deze heilige: PAGANI.
 Afmetingen: 2 cm, met oogje: 2,3 cm.

4b.4: Vz.: idem.

Kz.: deel van de graftombe van de H. Catharina van Siëna, die zich bevindt in de Basilica Santa Maria Sobre Minerva te Rome¹¹.

Tekst bovenaan: ITALIAE PATRONA, onderaan: CATARINA SENIS SANCTI.

Afmetingen: 2 cm, met oogje: 2,3 cm.

Ook konden we nog twee medailles terugvinden in aluminium (oudere editie):

5a. Vz.: zelfde afbeelding als vorige, doch de randtekst staat op een platte boord, afgescheiden van het middenvlak. Randtekst: SANCTE DOMINICE / ORA PRO NOBIS.

Kz.: Onze-Lieve-Vrouw geeft de Rozenkrans aan Dominicus en Catharina van Siëna

Randtekst op een platte boord, afgescheiden van het middenveld: REGINA SACRATISSIMI ROSARII ORA PRO NOBIS.

Afmetingen: 2,1 cm, met oogje 2,5 cm.

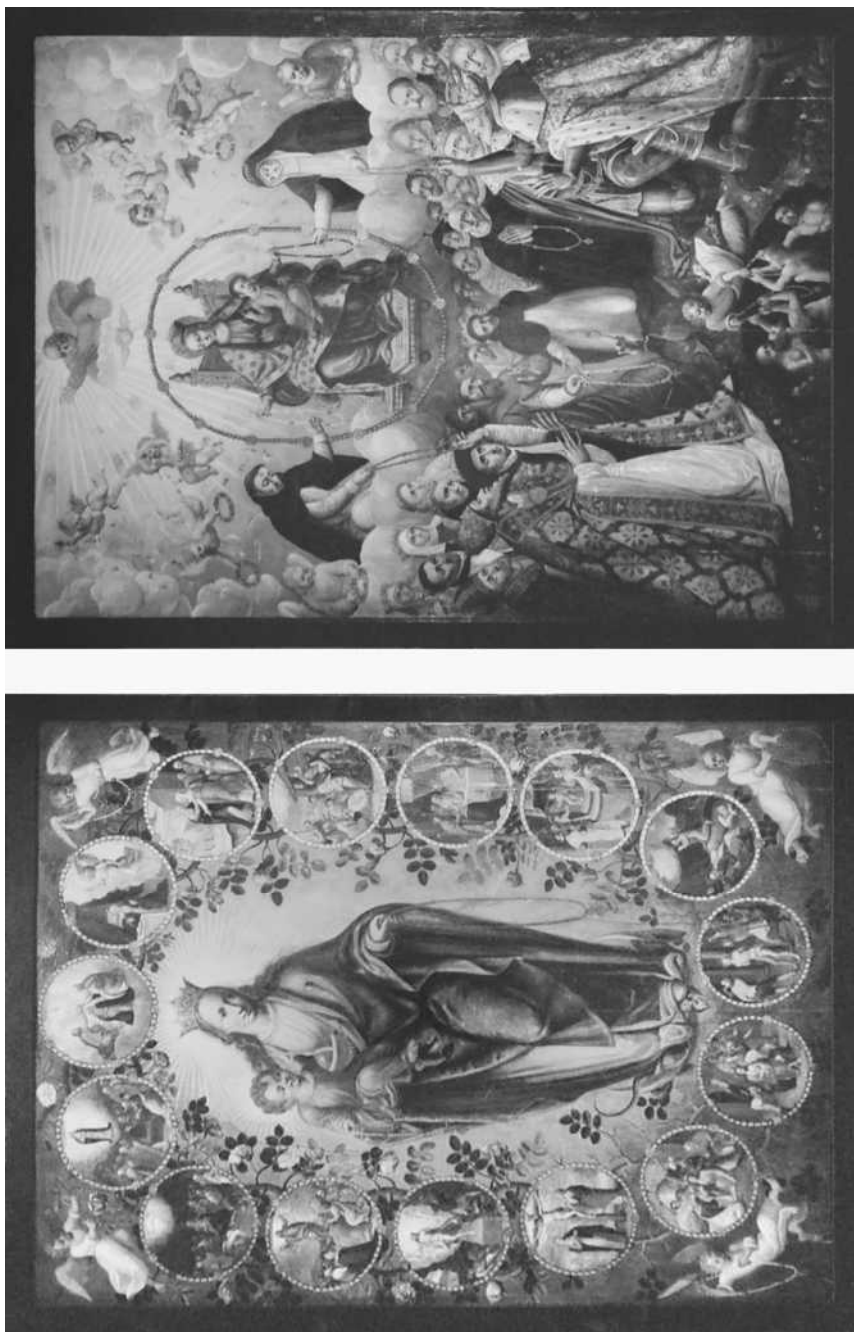
5b. Vz.: geknielde Thomas van Aquino met een zon boven zijn hoofd tussen twee staande engelen, binnen een accoladen boord.

Onderaan: S. THOMAS AO.

Kz.: idem als 5a.

Afmetingen: 2,1 cm, met oogje: 2,6 cm.

¹¹ I.P. GROSSI O.P., Basilica de Santa Maria sobre Minerva, Roma, 1999, p. 22: Altar Mayor. Sepulcro de Santa Catalina de Siena, Doctor de la Iglesia, Patrona primaria de Italia.

Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans, Dominicanen Gent, tweezijdig schilderij, anoniem, 17de eeuw.

De Rozenkrans.

Een rozenkrans is een bidsnoer en behoort tot onze sacramentaliën. Het bestaat uit 150 weesgegroeten (vijftien maal tien weesgegroeten) of drie rozenhoedjes. Na elk tientje volgt een grotere kraal of een kraal die even verder staat zodat het zich netjes opdeelt in onzevaders en telkens tien weesgegroeten. Aan de krans zit een kort snoer waaraan een kruis hangt, voorafgegaan door een onzevader, drie weesgegroeten en opnieuw een onzevader¹².

De rozenkrans wordt legendarisch nauw verbonden met Dominicus die waarschijnlijk wel deze manier van bidden aanbeveelde. Het was ook het gebed voor minder geletterden die 150 Ave Maria's baden omdat ze de 150 psalmen moeilijk konden lezen. 150 Ave's wordt geassimileerd met de rozen aan de Maagd Maria aangeboden, vandaar de naam rozenkrans¹³. De mooiste en ook wel de beroemdste afbeelding werd gecomponeerd door Albert Dürer in zijn "Feest van de Rozenkrans" (1507) dat zich bevindt te Praag in de National Gallery. Hier zien we de Maagd Maria, het Jezuskindje en Dominicus die rozenkransen uitdelen. Al snel verwierven de dominicanen een monopolie over de Broederschappen van de Rozenkrans, een "Ius de SS. Rosario"¹⁴ wat hen niet door iedereen in dankbaarheid werd gegund¹⁵. Maria werd reeds in 1475 te Keulen als "Koningin der Rozen" vereerd¹⁶. De verspreiding van het rozenkrans gebed werd in onze streken bewerkstelligd door de vermaarde dominicaan Alanus de Rupe (1428-1475) door wiens prediking de Mariale Broederschappen der middeleeuwen geaffilieerd werden aan de dominicanenorde¹⁷.

De rozenkrans komt heden minder voor in ons straatbeeld. Al enkele decennia kennen we geen inkledingen meer en de huidige dominicanen zijn nog maar zelden in habijt.

Volledige rozenkrans (3 m) met medaille. Officiële rozenkrans bij het oud-habijt van de dominicanessen van Lubbeek.

In België werden vrij veel Broederschappen van de H. Rozenkrans opgericht: in West-Vlaanderen 36¹⁸, in Oost-Vlaanderen meer dan 50 enz. Te Brugge hadden we reeds een broederschap in 1484¹⁹.

¹² Mieke VAN ZANTEN, religieus erfgoed. Geïllustreerd lexicon, Walburg Pers Nederland, 2008, p. 232.

¹³ G. MATHON en G.-H. BAUDRY, Catholicisme. Hier Aujourd'hui Demain, Paris, 1993, tw. Rosaire, Iconographie.

¹⁴ Dictionnaire de Spiritualité, Paris 1988, t. XIII, kol. 951.

¹⁵ AA.SS., Parisiis et Romae, 1867, t. Aug. p. 424: Argumenta eorum, qui primam Rosarii institutionem S. Dominico tribuunt, et responsa, quae illis opponi possunt....

¹⁶ Hannelore SACHS e.a., Wörterbuch der christlichen Ikonographie, Regensburg, 2004, p. 305.

¹⁷ H. BRINCK O.P., Theologisch Woordenboek, Roermond, 1958, kol. 4169.

¹⁸ J.P. DE PUE, Dominikaanse Wetenswaardigheden in West-Vlaanderen, Gent, z.j., p. 74-75.

¹⁹ H. MAHO, La Belgique à Marie (Belgium Marianum), Bruxelles, 1930, p. 71: Bruges, L'Eglise Ste Walburga (hier werden meerdere zaken van het opgeheven dominicanenklooster van Brugge in ondergebracht).

Ange FRANÇOIS, Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans met Dominicus en de 15 mysteries (grisaille médaillons omheen de voorstelling), 1828. Sint-Remigiuskkerk, Wambeek. © A.C.L., Brussel.

6. L. PENIN, Lyon (Frankrijk)

Vz.: O.-L.-Vrouw geeft een rozenkrans aan de geknielde Dominicus en het Jezuskindje geeft eveneens een rozenkrans aan de geknielde H. Catharina van Siëna. Tussen hen beiden aan de voet van de trede ligt een ronde krans rozen. Onderaan de trede: L. PENIN / A LYON.

Randschrift: REINE DU TRES SAINT ROSAIRE / PRIEZ POUR NOUS.

Kz.: midden een gotische lijst (4 in elkaar vloeiende accolades) is een Christus-Heilig hart in buste weergegeven. Dit beeld staat tegen een egale achterwand bezaaid met kleine kruisjes.

Verzilverd brons. Diam.: 3,25 cm, met oogje: 3,7 cm.

Verzameling Jos De Winter, Lovenjoel²⁰.

7. Gelijkaardige medaille, ca 1850

Vz.: Onze-Lieve-Vrouw geeft de rozenkrans aan Dominicus en aan Catharina van Siëna.

Omheen de gekroonde Maria zien we 12 sterren. Dit is een medaille in diep-reliëf binnen een boord van accoladen. Randschrift: Maria SS / DEL ROSARIO. Onderaan: IN POMPEI.

Kz.: Sint-Jozef met Kindje Jezus.

Randschrift: S. GIUSEPPE PREGATE P.N.

Roodkoper. Afmetingen: 2,6 cm, met oogje: 2,9 cm en 0,2 cm dikte.

²⁰ In deze omvangrijke verzameling religieuze medailles (meer dan 4.500 items) mochten we maar drie medailles terugvinden met een afbeelding van de H. Dominicus, wat des te meer wijst op een algemene zeldzaamheid van deze Dominicus-medailles.

8. Vz.: Onze-Lieve-Vrouw geeft de rozenkrans aan de geknielde Dominicus.
 Randschrift: REINE DU TRES SAINT ROSAIRE PRIEZ POUR NOUS
 * * *.
 Kz.: accoladenrand met afbeelding van het H. Hart, tegen een kruisjeswand.
 Afmetingen: diameter: 2,6 cm, met oogje: 3 cm.
 Verzameling Jos De Winter, Lovenjoel.

9. PENIN PONCET: RETABLISSEMENT du ROSAIRE PERPETUEL en BELGIQUE (1864).
 Vz.: het Jezuskindje, staande op de schoot van zijn moeder geeft aan de geknielde Dominicus de rozenkrans, randtekst: REINE DU TRES St. ROSAIRE PRIEZ P. N.
 Boven het hoofd van Dominicus zien we zijn identificatie: de ster, en onderaan in het midden loopt het hondje met de brandende toorts met daarnaast de wereldbol.
 Kz.: centraal een kransje roosjes met daarin de initialen A(ve) M(aria), twee letters over elkaar.
 Randtekst: RETABLISSEMENT DU ROSAIRE PERPETUEL EN BELGIQUE 1864 ✠
 Geelkoper met bovenaan een oogje.
 Diam. 2,6 cm, met oogje: 3 cm.
 Dit is een enige medaille waarop al de belangrijkste iconografische elementen betreffende de heilige Dominicus aanwezig zijn!

*Processievaandel. Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans,
Zingem, St.-Bavokerk.*

10. Schutzmantelmaria²¹

Vz.: Onze-Lieve-Vrouw met open mantel waar vooraan een hele reeks geknielde dominicanen inzitten, met vooraan rechts de H. Dominicus met ster op voorhoofd.

Kz.: Thomas van Aquino.

Afmetingen: 2,5 cm, met oogje: 2,9 cm.

11. Lezende en staande Dominicus (19de eeuw)

Dit is een klassieke medaille in aluminium van de tweede helft van de 19de eeuw.

Vz.: H. Dominicus met in linkerhand een lelietak en in rechterhand houdt hij een open boek vast waarin hij aandachtig leest. Aan zijn pols hangt een rozenkrans.

Randtekst: SANCTE DOMINICE, ORA PRO NOBIS * * *.

Kz.: gelijkaardige afbeelding als op de grote Rozenkransmedaille (supra nr. 4). O.-L.-Vrouw geeft aan Dominicus een rozenkrans en het Jezuskindje zet een krans van rozen op het hoofd van de H. Catharina van Siëna. Bovenaan zien we opnieuw 2 vliegende engeltjes en 3 gevleugelde engelhoofdjes. Op de onderste trede ligt tussen de 2 geknielde heiligen in, een kransje van rozen en daarrond zien we verschillende roosjes verspreid liggen.

Randschrift: links: REGINA SACRATISSIMI / en rechts: ROSARII ORA PRO NOBIS.

Aluminium, diam.: 2,6 cm, met oogje: 3,1 cm.

Waarschijnlijk bestaat deze medaille ook in een kleinere versie of met een andere

²¹ Alois THOMAS, Schutzmantelmaria, in Die Gottesmutter. Marienbild in Rheinland und in Westfalen, Recklinghausen, 1974, t. I, p. 217 e.v.

keerzijde, zoals we gelijkaardige medailles met andere heiligen erop afgebeeld, reeds tegengekomen zijn²².

Verzameling: Jos De Winter, Lovenjoel.

De stok (lelietak) en het boek verwijzen naar de verschijning van Petrus en Paulus aan Dominicus te Rome. Petrus vertrouwde hem een stok toe en Paulus een boek. Beiden zeiden hen “Ga en Predik, want God heeft U uitverkoren voor deze opdracht”. De stok heeft als betekenis “verkondiger van het Woord van God” (boodschapper), en het boek: de doctrina.

Zoals de stok van de aartsengel Gabriël bij de Boodschap aan Maria, een bloeiende stok wordt en vervolgens een echte lelietak, zo betekent de stok hier de zending van de kerk, bron van de dominicaanse prediking²³.

Het boek komt op de medailles zowel in open als gesloten vorm voor, de stok wordt er niet op afgebeeld, de lelietak soms wel.

12. Opgeheven hoofd van de heilige Dominicus.

- a. Vz.: hoofd van de heilige in nimbus, zonder enige inscriptie. Gepolijste boord.
Aan de rand het cijfer 66.
Kz.: blanco met onderaan: 642 H 800 (zilveragehalte).
Zilver, diam.: 1,7 cm, met oogje: 1,9 cm.
Deze medaille is geïnspireerd op Fra Angelico's Dominicus “in gebed” uit het klooster San Marco te Firenze²⁴.
- b. Vz.: Hoofd van Dominicus met randtekst: SANCTUS DOMINICUS en platte rand.
Kz.: Onze-Lieve-Vrouw geeft Rozenkrans aan Dominicus en Catharina.
Afmetingen: 1,5 cm, met oogje 1,7 cm.

²² Luc VAN EECKHOUDT, De medailles van Nikolaas van Tolentijn (1245-1305), in de 19de en 20ste eeuw, in Jaarboek EGMP, 2005, p. 220.

Hier hebben we van hetzelfde type medailles eveneens een grote en een kleinere (aluminium).

²³ Humbert-Marie VICAIRE, o.c., p. 449.

²⁴ Magnolia SCUDIERI, Gli affreschi dell' Angelico a San Marco, Firenze, 2004, p. 76 (afbeelding).

- c. Vz.: idem als 12b

Kz.: Onze-Lieve-Vrouw geeft Rozenkrans aan Dominicus en Catharina. Omheen het hoofd van Maria zien we de twaalf sterren en op haar voetstuk staat volgende tekst: AVE MARIA. Platte rand. Verguld.

Afmetingen: 3 cm, met oogje: 3,4 cm.

13. Hoofd van Dominicus, aankijkend, met nimbus en ster. Brede tonsuur. Platte boord.

- a. Vz.: randtekst: SCT. DOMINICUS FUND. O.P.

Kz.: buste met randtekst: DEIPARA / VIRGO.

En in kleine tekst ITALY – onderaan een gietmerk: SDF (?).

Afmetingen: 2,1 cm, met oogje: 2,3 cm.

- b. kleinere versie, idem als a. Verzilverd.

Afmetingen: 1,6 cm, met oogje: 1,9 cm.

- c. idem als a, verguld.

Afmetingen: 1,6 cm, met klein oogje: 1,8 cm.

Met bijsluiter: Prodotto inalterabile. Made Italy. CDF Milano.

- d. Vz.: idem als a.

Kz.: Staande Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans, met randtekst: REGINA SS. ROSARII / S. MARIA SOPRA MINERVA ROMA.

Afmetingen: 1,6 cm, met oogje: 1,9 cm.

- e. Vz.: idem als a., vergrote versie (2000), zonder afgeplatte rand.

Kz.: afbeelding van het Sint-Pietersplein te Rome, met centraal een landende duif (Heilige Geest), met randtekst: ANNO SANTO 2000.

Afmetingen: 3,2 cm, met oogje: 3,6 cm.

- f. grote onregelmatige medaille (gedeeltelijke uitknipping van hoofd)

Vz.: randtekst: SANCTUS PATER DOMINICUS, zonder ster boven het hoofd.
Merk: CDF.

Kz.: afbeelding in buste van de zwarte heilige Martin de Porres²⁵.

Randschrift: St. MARTIN DE PORRES ✠

Afmetingen: 4,7 cm hoog, 3,4 cm breed.

²⁵ Martinus de Porres is een kleurling die door Paus Johannes XXIII in 1962 heilig verklaard werd: Mixto Sanguine Natus – Gentium Caritatis. Voor die gelegenheid werd door F. MINA van D. Colombo te Milaan, een prachtige penning gecreëerd en uitgegeven (5 cm diameter).

14. De Rozenkransmedailles van S. Maria Novella in Firenze (2de helft 20ste eeuw).

Deze medailles tonen allemaal dezelfde afbeelding met vooraan links een geknielde Dominicus (zonder aureool en zonder ster boven zijn hoofd) die van O.-L.-Vrouw (sedes) de rozenkrans ontvangt.

- a. kleine medaille, goudkleurig
 Vz.: CDF (onderaan rechts), goudkleurig met hoekige bovenrand.
 Kz.: CDF ITALY, met tekst: S. MARIA / NOVELLA / FIRENZE.
 Afmetingen: 1,4 cm, met oogje 1,75 cm.
- b. zilverkleurig, zonder hoekige rand
 Vz.: zelfde afbeelding.
 Kz.: hoofd van Dominicus, vrij frontaal afgebeeld. Randtekst: SCT.
 DOMINICUS FOND O.P.
 Afmetingen: 1,7 cm, met oogje: 2 cm.

- c. magneet, driehoekig gebogen met centraal ingelegde medaille
 Vz.: CDF S. MARIA NOVELLA · FIRENZE, onderaan rechts: ITALY
 Zelfde afbeelding als vorige medailles.
 Kz.: magneet met verzilverde en bruine rand.
 Afmeting: 2,5 cm diameter.

- d. opkleefmedaille, rond, met brede vergulde rand, koperkleurig, waarin centraal een grote medaille van Dominicus en de rozenkrans (zelfde afbeelding)
 Vz.: CDF S. MARIA NOVELLA · FIRENZE, en in 't klein ITALY (zelfde afbeelding als vorige medailles).
 Kz.: vlak kleefvalk met een papiertje afgeplakt (uitleg in drie talen dat dit niet geschikt is voor een magneetvlak).
 Afmeting: 3,6 cm diameter (medaille).

15. Rozenkransmedaille met H. Thomas van Aquino
 Vz.: H. Thomas van Aquino door twee gevleugelde engelen ondersteund.
 Randschrift onderaan: S. THOMAS AQ. / AB / ANGELIS PRAECINCUS
 Kz.: afbeelding van Maria met Jezuskindje die rozenkransen uitdelen aan de H. Dominicus en de H. Catharina. Bovenaan engeltjes en engelhoofdje.
 Randschrift: REGINA SACRATISSIMI / ROSARII ORA PRO NOBIS
 Afmeting: 2 cm diameter, met oogje 2,3 cm

16. A. LACOME, moderne medaille (ca. 2000), Frankrijk, in twee verschillende groottes:

a. vergulde medaille

Vz.: links Dominicus, rechts O.-L.-Vrouw en centraal kindje dat de rozenkrans openspreidt

Randschrift: N.D. du ROSAIRE.

Kz.: schild van de orde met onderaan een roos

Centraal de volgende tekst: *Veille sur / ma famille et / mes amis*

Onderaan in de rand: PÈLERINAGE DU ROSAIRE.

Afmetingen: 2,5 cm, met oogje: 2,8 cm.

b. zilverkleurige medaille, groter dan vorige

Vz.: idem als vorige medaille.

Kz.: idem als vorige medaille.

Afmetingen: 2,9 cm, met oogje: 3,2 cm (met de schakels en ring vormt het een sleutelhanger).

Beide medailles komen van het dominicanenklooster te Lille (Frankrijk).

17. Moderne creatie op ongelijke achtergrond (rotswand), 2006

Vz.: afbeelding van O.-L.-Vrouw met Kindje dat de rozenkrans aanbiedt aan Dominicus (rechts), in buste weergegeven.

Kz.: randschrift: PELERINAGE DU ROSAIRE 2007

Onderaan: Laisser-vous / réconcilier.

Diam.: 2 cm, met oogje: 2,45 cm.

18. MARTINEAU: de PROULHE-medailles met Dominicus

Deze medailles werden geslagen in twee verschillende groottes bij Martineau te Saumur (Frankrijk).

- a. Vz.: toont ons de H. Dominicus, halfuit weergegeven met in zijn linkerhand een gesloten boek. Dit is een vrij moderne uitbeelding (creatie).

Randtekst: SAINT / DOMINIQUE.

Kz.: een ovalen zegel met O.L. Vrouw van Proulhe

In het randschrift van deze ovaal: NOTRE DAME DE PROULHE.

Diam.: 3 cm, met rechthoekig opstaand oogje: 3,2 cm.

Op het blauwe hechtingskarton: MARTINEAU / depuis 1906. Saumur / Made in France.

- b. kleinere medaille, gelijkaardig als vorige

Vz.: idem als 18a.

Kz.: idem als 18a.

Diam.: 1,8 cm, met rechthoekig opstaand oogje: 2 cm.

Op het blauwe hechtingskarton: MARTINEAU / depuis 1906. Saumur / Made in France.

Geen afbeelding beschikbaar

19. Nieuwe Rozenkransmedaille (sluitstuk van lange rozenkrans – drie-oogjesmedaille)

Deze medaille telt drie oogjes en vormt het sluitstuk van de rozenkrans.

Vz.: moderne afbeelding van de H. Dominicus.

Kz.: detail van de graftombe: liggende Catharina van Siëna.

Thans treffen we 6 verschillende rozenkransen (15 tientjes) aan in de Santa Sabina te Rome, waarvan 2 typen met dezelfde drie-oogjes-medaille. Deze medaille is afzonderlijk niet te bekomen. Diameter circa 2 cm.

20. Broederschapsmedaille van Brussel, neogotiek, ca. 1900

grote ovale medaille, verzilverd, zonder afbeelding van de H. Dominicus.

Vz.: centraal staande O.-L.-Vrouw met Jezuskindje en randtekst:

† ASSOCIACION DE N.D. DE LA VICTOIRE : BRUXELLES.

Kz.: parelrand waarbinnen enkel de volgende tekst: † / EGLISE / DU / SAINT-ROSAIRE / AUX / DOMINICAINS / ★

Diam.: 5,8 cm (oogje inbegrepen), breedte: 3,5 cm.

Er zijn nog verschillende medailles waarop Onze-Lieve-Vrouw staat afgebeeld die een rozenkrans uitdeelt, doch zonder de afbeelding van de H. Dominicus. Deze hebben we dan ook in dit overzicht niet opgenomen.

Prière à St-Dominique

O merveilleux espoir qu'en mourant vous avez laissé à vos enfants, leur promettant dans leurs détresses votre paternelle assistance.

Accomplissez O Père ce que vous avez promis, aidez-nous de vos prières.

O vous qui par tant de prodiges avez fait éclater votre puissance, obtenez-nous le secours de Jésus dans les maux qui nous accablent.

Accomplissez O Père ce que vous avez promis, aidez-nous de vos prières.

Pour la gloire du Père, la gloire du Fils, et la gloire de l'Esprit-Saint.

Bréviaire Dominicain

Prentje: H. Dominicus "Vade et Predica",
achterzijde "Prière à St-Dominique" (5,4 x 13,8 cm).

III. NUMISMATISCHE ICONOGRAFIE

Hoe wordt de Heilige Dominicus afgebeeld op deze medailles? We hebben alle iconografische elementen van de uitbeelding van de Heilige Dominicus teruggevonden. De Brusselse rozenkransmedaille uit 1854 is de meest volledige.

We zien de Heilige Dominicus op de medailles afgebeeld als volgt:

- in gebed
- met een ster boven zijn hoofd
- heeft een zware (brede) tonsuur
- geknield voor O.-L.-Vrouw die hem de rozenkrans aanbiedt
- staande en in een open boek lezend
- staande met een gesloten boek
- een lelietak vasthoudend
- met opgeheven hoofd
- naar U toekijkend
- met het hondje²⁶, de brandende toorts en de wereldbol²⁷. Dit verwijst naar de droom van Dominicus moeder, toen deze in blijde verwachting was: zij zag haar kindje als een kleine hond die in zijn muil een brandende toorts droeg waarmee hij de wereld in brand stak²⁸. Een duidelijke verwijzing naar de bijzondere roeping van haar kind. Vandaar de naam “dominicanen” (domini + canes): (waak-) honden van de Heer.

Dominicus is steeds in zijn (wit) habijt afgebeeld met (zwarte) overmantel.

Hij is nooit als een oudere man afgebeeld doch eerder als een jongeling. Hij was net geen vijftig jaar toen hij stierf. Hij draagt vaak een nimbus of aureool. Het is merkwaardig dat wij in de iconografie omheen deze heilige juist een tafereel terugvinden dat ons precies toont (of zou moeten tonen) hoe Dominicus er uit ziet, nl. het wonder van SORIANO.

In 1530 verschijnt Onze-Lieve-Vrouw, vergezeld van twee heiligen, en overhandigt aan een predikbroeder, op zijn bed, een afbeelding (schilderij) van de heilige stichter. Deze miraculeuze afbeelding maakte van Soriano (nabij Napels) een van de belangrijkste bedevaartsoorden in de 17de eeuw. Vandaar het gezegde: het lichaam van de heilige Dominicus wordt bewaard in Bologna en zijn ziel in Soriano²⁹. Een mooie afbeelding hiervan zien we bijvoorbeeld te Gent in het Museum voor Schone Kunsten (door Van den Heuvel)³⁰ en in het Zoutekerkje te Knokke (gepolychromeerd neogotisch retabelstuk).

²⁶ Het hondje met de brandende toorts in zijn muil is typisch dominicaans. Vaak is het hondje dan nog zwart-wit gevlekt. Dit verwijst naar hun naam “dominus-canis”. J.J.M. TIMMERS, *Christelijke Symboliek en Iconografie*, Bussum, 1978, nr. 696.

²⁷ Louis REAU, *Iconographie...o.c.*, III. – *Iconographie*, p. 392.

²⁸ M.-H. VICAIRE, o.c., t. I, p. 59 (editie 1957).

²⁹ Germain BAZIN, *Saint-Dominique*, Paris, 1937, p. 36-37.

F. Silvester FRAGIPANE O.P., *Mirakelen des hemelsch ende wijt beroemde beeldts van den H. Patriarch Dominicus te Soriano*, hantwerpen, 1633.

³⁰ Jordanus Piet DE PUE O.P., *Geschiedenis van het voormalig klooster van Sint-Catharina van Senen van de Predikeressen Dominicanessen Nieuwland te Gent (1628-1783)*, Oudenaarde, z.j., Bijlage XIII.

*Neogotisch gepolychromeerd retabelfragment (Zoutekerkje, Knokke-Heist)
De ware afbeelding van Dominicus (legende, Soriano 1530).*

Tot de oudste afbeeldingen met de voostelling van Dominicus behoren:

- een fresco te Bologna, Convento San Dominico, 13de eeuw
- een vita omheen de staande heilige (Dominicus met kap aan en open boek), Napels, 13de eeuw
- terracotta beeld, gepolychromeerd (buste), 13de eeuw³¹
- Nicolo Pisano, de arca te Bologna³²
- Fra Angelico O.P. (1387-1455), Convento San Marco, Firenze³³
- de negen manieren van bidden, miniaturen, Vaticaan, circa 1400³⁴
- mozaiek (1296), te Rome in de Basilica de Santa Sabina Sobre Minerva³⁵.

Deze oudste afbeeldingen vertonen steeds een vrij gelijkaardig en algemeen gekend heiligenportret. Alleen de buste in terracotta lijkt eerder meer persoonlijk te zijn.

³¹ Bibliotheca Sanctorum, Roma, 1964, t. IV, kol. 691 e.v.: terracotta buste” a grandessa naturale in età matura un barba rotonda e riccinta...”. Galleria Nazionale di Capodimonte, 13de eeuw.

³² Bologna, Basilica di S. Domenico, Tomba del Santo.

³³ Magnolia SENDIERI, Gli affreschi dell’ Angelico a San Marco, Firenze, 2004.

³⁴ Ms, Codex Rossianus, 3, Bibliotheca Vaticana, ca 1400 (Catalaans).

³⁵ I.P.GROSSI O.P., Basilica...o.c., p. 19 (afbeelding).

De oudste afbeelding in Vlaanderen bevindt zich te Brussel, in het Museum voor Oude Kunst, collectie Delporte (achterkant van een schilderij – 14de eeuw)³⁶.

We weten ook dat enkele Italiaanse professoren de beeltenis van Dominicus hebben gereconstrueerd op basis van zijn gebeente (stoffelijke resten): “Het Ware Gelaat”³⁷.

Dominicus “Il vero volto”, reconstructie door prof. F. Frassetto en C. Pini, 1946.

De ster komt steeds voor op oudere medailles, opvallend is dat de nieuwere medailles, die van S. Maria Novella (Firenze) inbegrepen, de ster achterwege laten. De ster komt soms ook voor op zijn borst, evenwel hebben we dit in de numismatiek niet teruggevonden. Er zijn trouwens nog heiligen die iconografisch herkenbaar zijn aan hun ster, zo bijvoorbeeld de dominicaan Thomas van Aquino, of de heilige Nicolaas van Tolentijn OSA³⁸, Heilige Bruno karthuizer, H. Joannes

³⁶ Luc VAN EECKHOUDT, De oudste afbeelding van de H. Dominicus in Vlaanderen (ter perse).

³⁷ F. Frassetto en C. Pini, Bologna, 1946.

Gian Giuseppe PALMIERI, La Ricognizione Radiologica a feretro chiuso dei resti di san Domenico, in *Commentationes*, jg. VII, vol. VII nr. 24 (1943), p. 783-772 + tav. I-IX.

³⁸ Luc VAN EECKHOUDT, De verering van Nikolaas van Tolentijn (1305-2005). Een vermaarde volksheilige in Vlaanderen, in *Ons Heem*, 2004, nr.3, p. 19 e.v.

Nepomucenus..., zodat verwarring makkelijk kan optreden!³⁹

De stok komt niet voor op medailles, wel de lelietak.

Op de medailles komen maar twee types van iconografie van de Heilige Dominicus voor, enerzijds de heilige “solo” en anderzijds het tafereel van O.-L.-Vrouw die hem de rozenkrans aanbiedt, andere iconografie op medailles is ons onbekend⁴⁰.

Dominicus en de rozenkrans, gravure, ca 1500.

Opvallend is ook dat op oudere medailles SANCTE DOMINICE (vocatief) staat, terwijl op andere, meer recente medailles quasi steeds SANCTUS DOMINICUS geschreven staat.

Onze zoektocht gaf ons verschillende namen van medailleurs en ateliers weer. Zo hebben we kennis gemaakt met:

- A. Lacombe (Frankrijk)
- Martineau te Saumur (Fr.)
- L. Penin te Lyon (Fr.)
- Penin-Poncet (Fr.)

³⁹ Jo CLAES, Alfons CLAES, Kathy VINCKE, Sanctus. Meer dan 500 heiligen herkennen, DF Leuven, 2003, tw. Ster.

⁴⁰ Een uitvoerige reeks dominicaanse iconografie uit Vlaanderen heb ik samengebracht in de bijdrage: Luc VAN EECKHOUDT, De iconografie van de Heilige Dominicus, stichter van de Predikbroeders, (1170-1221), in Vlaanderen, in ONS HEEM, 2008 nr. 3 p. 19-33, dat het “predikbroeders” zijn getuigt o.a. hun preekstoel, een topstuk van de neogotiek in hun (gesloten) kerk te Gent: Luc VAN EECKHOUDT, De preekstoel van de Predikbroeders te Gent. Een topstuk uit de neogotiek, in ONS HEEM, 2007, nr.2, p. 49-54.

Louis REAU, Iconographie de l'Art Chretien, Paris, 1958, t. III: Iconographie des saints, I, A-F, tw. Dominique de Guzman, p. 391-398.

- CDF te Milano (Italia)
- Colombo Medaglie Milano (It.)
- Mauro Baldessari (MABA) (Milano – It.)
- L. Manfrini (It.)
- Johnson Medaglie Milano en Roma (It.).

We hebben geen Nederlandstalige medailles mogen ontdekken.

In onze contreien zijn thans geen typische bedevaartsoorden meer naar de Heilige Dominicus of plaatsen waar hij fel vereerd wordt. Te Zwevegem bestond een bedevaart naar de Heilige Dominicus, hij werd er aanroepen tegen “koek aan ’t hart” zoals de volkskundige priester Gabriël CELIS ons leert⁴¹. Hier is ook sprake van een lintje om rond de borstkas te spannen tijdens de noveen en een medaille. Laatstgenoemde heb ik niet meer kunnen terugvinden.

Het valt ons ook op, en algemeen beschouwd, dat er zo veel medailles, in verband met de Heilige Dominicus, zo recent werden uitgegeven waar elders de medailles quasi volledig terugvallen en indien ze toch nog worden uitgegeven dan bijna altijd eentalig Latijn.

Vroeger kenden we nochtans bij ons verschillende bedevaartsplaatsen van de H. Dominicus waar men zelfs bedevaartvaantjes heeft uitgegeven, zoals te Ieper, Lier, Ranskapelle en Hove⁴².

Evenwel bijvoorbeeld te Rome (Santa Sabina), te Bologna (Italië) waar Dominicus begraven ligt of te Soriano (miraculeuze afbeelding) kennen we nog een grote verering en treffen we uiteraard ook een rijk gamma devotionalia aan betreffende deze heilige, met als centraal leveringshuis bijna steeds het generaalat van de dominicanen te Rome, de Santa Sabina.

Bij de aanvang van onze zoektocht konden we ons nooit inbeelden dat we een veertigtal verschillende medailles van de H. Dominicus zouden kunnen bij elkaar brengen. Ook andere verzamelingen kennen maar enkele medailles met de afbeelding van deze heilige.

Mijn oprechte dank gaat dan ook heel in het bijzonder uit naar de dominicaanse gemeenschappen in België, Frankrijk, Italië en Jeruzalem die mij zo bereidwillig ten dienste stonden om deze studie te mogen componeren en naar P. Peter D’Haese O.P. uit Gent, die mij het Dominicaans Rome leerde kennen.

ten Langveld, 3303 HAKENDOVER (Tienen) – November 2008.

⁴¹ Gabriël CELIS, Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land, Gent, 1923, p. 234: 4 augustus: H. Dominicus.

André VAN DER ELST, Folkloristische Tijdspiegel voor België, Brussel, 1963, p. 217.

⁴² Renaat VAN DER LINDEN, Bedevaartvaantjes. Volksdevotie rond 200 heiligen op 1000 vaantjes, Brugge, 1988, p. 138-139.

*De Heilige Dominicus (detail) door Fra' Angelico, 1438,
Convento di San Marco, Firenze.*